

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **A. M.**

skazanego z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 23 lipca 2024 r., w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w S.

z dnia 29 maja 2023 r., sygn. akt II K 123/22,

**uchyla zaskarżony wyrok w części, w której nie orzeczono
obligatoryjnego środka karnego określonego w art. 41 § 1a zdanie
drugie k.k. i w tym zakresie sprawę A. M. przekazuje Sądowi
Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 29 maja 2023 r., sygn. akt IIK 123/22, uznał A. M. za winnego tego, że w dniu 15 sierpnia 2021 r. w S.. woj. [...] doprowadził małoletnią poniżej 15 lat X.Y.. do poddania się innym czynnościom seksualnym polegającym na dotykaniu jej piersi przez odzież, całowaniu w usta i szyję, a nadto prezentował jej treści pornograficzne, tj. występku z art. 200 § 1 k.k. i art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za to na mocy art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., przy zastosowaniu art. 37b k.k., wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę 1 roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, ustalając na mocy art. 35 § 1 k.k. wymiar czasu pracy na 30 godzin w stosunku miesięcznym. Orzekł też wobec niego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej X.Y.. na okres 3 lat na odległość mniejszą niż 50 metrów oraz zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną bezpośrednio, jak również za pośrednictwem komunikatorów służących do komunikowania się na odległość - na okres 3 lat (pkt II). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał A.M. do zadośćuczynienia za doznaną przez pokrzywdzoną krzywdę poprzez zapłatę na rzecz X.Y.. kwoty 2 000 złotych (pkt III). Rozstrzygnął w przedmiocie dowodów rzeczowych (pkt IV i V) oraz kosztów sądowych (pkt VI i VII).

Wyrok uprawomocnił się w dniu 6 czerwca 2023 r. bez postępowania odwoławczego (k. 165).

Od tego wyroku Sądu Rejonowego w S. kasację złożył Prokurator Generalny. **Zaskarżył** go na niekorzyść A. M. w części dotyczącej orzeczenia o środka karnym, w zakresie braku obligatoryjnego rozstrzygnięcia o zakazie, o którym stanowi przepis art. 41 § 1a k.k. w jego brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. W kasacji **zarzucił** rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 41 § 1a zdanie drugie k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. (a po tej dacie art. 41 § 1a pkt 2 k.k.). polegające na zaniechaniu orzeczenia wobec oskarżonego A. M. jako sprawcy, któremu przypisano odpowiedzialność karną za występki kwalifikowany z art. 200 § 1 k.k. i art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., środka karnego w postaci zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów lub działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi, w sytuacji gdy z treści przywołanego przepisu wynika, że w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego orzeczenie tego środka karnego na czas

określony albo dożywotnio jest obligatoryjne. Podnosząc ten zarzut Prokurator Generalny **wniósł** o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna. Zaskarżony nią wyrok został bowiem wydany z rażącym naruszeniem prawa materialnego, opisanym w zarzucie kasacji.

Wskazać należy, iż przepis art. 41 § 1a zdanie drugie k.k. - w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2017 r., nadanym ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, a więc zarówno w czasie popełnienia czynu zarzucanego A. M. , jak również w dacie wyrokowania przez Sąd Rejonowy w S. - stanowił, że sąd orzeka zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego. W uzasadnieniu projektu ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym podkreślono, że tego typu przestępstwa, jako szczególnie haniebnny rodzaj występków, popełnianych na szkodę małoletnich i skutkujących często trwałymi defektami oraz zaburzeniami ofiar w zakresie emocjonalnym i sfery życia prywatnego, zasługują na restrykcyjną penalizację. Z drugiej strony dobro małoletnich zasługuje na szczególną ochronę gwarantującą, że w toku swojej edukacji i rozwoju do minimum zostanie ograniczony ich kontakt z potencjalnymi sprawcami przestępstw na tle seksualnym.

Użycie przez ustawodawcę sformułowania „orzeka” przesądza, że w przypadku zaktualizowania się przesłanek określonych w art. 41 § 1a zdanie drugie k.k. zastosowanie przez sąd wskazanego środka karnego jest obligatoryjne (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2023 r., sygn. akt I KK 132/23, LEX nr 3622092). Orzeczenie środka karnego zgodnie z treścią art. 41 § 1a zdanie drugie k.k. ma charakter obligatoryjny niezależnie od tego, czy sprawca przestępstwa

przeciwko wolności seksualnej uprzednio zajmował tego rodzaju stanowisko lub wykonywał zawód tego rodzaju i czy popełniony czyn pozostawał w związku z funkcjonalnym zakresem prowadzonej przez niego działalności (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV KK 56/23, LEX nr 3583115).

W niniejszej sprawie A. M. został skazany m.in. na podstawie art. 200 § 1 k.k. Przedmiotem ochrony w przypadku typów czynów zabronionych opisanych w art. 200 k.k. jest wolność seksualna małoletniego. Oznacza to, że Sąd Rejonowy w S. był zobowiązany do orzeczenia wobec niego zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio.

Bezspornym jest również, że uchybienie to miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, ponieważ A. M. , jak wskazuje Prokurator Generalny w uzasadnieniu kasacji, cyt. „z nieuprawnioną korzyścią nie został ograniczony w możliwości podjęcia szeroko pojętej działalności zarobkowej, w której miałby nieograniczony kontakt z małoletnimi pomimo, iż został uznany za winnego popełnienia czynu zabronionego realizującego ustawowe znamiona z art. 200 § 1 k.k. i art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., czyli przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę osoby małoletniej. Jednocześnie należy nadmienić, iż przepis art. 41 § 1a k.k. został zmieniony mocą ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Znowelizowane brzmienie powołanej normy prawnej, obowiązujące od dnia 1 października 2023 r., nie wpływa jednak na sytuację prawną oskarżonego w tym znaczeniu, iż w dalszym ciągu, w związku ze skazaniem za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego sąd zobowiązany jest orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio.”

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w pierwszej dekadzie XXI wieku istniała

rozbieżność dotycząca kwestii, czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylenie zaskarżonego kasacją orzeczenia wyłącznie w części w jakiej nie zawiera ono obligatoryjnego rozstrzygnięcia (dopuszczono taką możliwość np. w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 3 grudnia 2002 r., sygn. akt IV KK 373/02, Legalis, z dnia 5 października 2005 r., sygn. akt II KK 106/05, Legalis, z dnia 8 września 2009 r., sygn. akt IV KK 205/09, Legalis, z 14 czerwca 2010 r., sygn. akt IV KK 70/10, Legalis, z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt IV KK 374/13, Legalis, odmienny pogląd zaprezentowano np. w postanowieniu Składu 7 Sędziów SN z dnia 25 marca 2010 r., I KZP 36/09, OSNKW 2010, z. 5, poz. 40, czy w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 1 września 2011 r., sygn. akt V KK 168/11, Legalis, z dnia 10 września 2013 r., sygn. akt III KK 100/13, Legalis). W uchwale Pełnego Składu Izby Karnej z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt I KZP 21/14, OSNKW 2016, z. 1, poz. 1, przyjęto, że w postępowaniu kasacyjnym jest dopuszczalne uchylenie zaskarżonego kasacją orzeczenia sądu wyłącznie w części w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne. X.Y. myśli ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej (por. szerzej W. Kozielewicz, Instytucja uchwał Sądu Najwyższego mających moc zasad prawnych – kwestie sporne w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1990 – 2010, w: A. Przyborowska – Klimczak, A. Taracha (red), *Iudicium et Scientia. Księga jubileuszowa Profesora Romualda Kmiecika*, Warszawa 2011, s. 251 – 270). Ta uchwała odnosi się do nie orzeczenia obligatoryjnego środka karnego. Pamiętać także należy, iż przepis art. 425 § 2 zdanie drugie k.p.k., pozwala zaskarżyć brak określonego rozstrzygnięcia. Przepis ten mający, poprzez art. 518 k.p.k., zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym umożliwia zarówno wprost zaskarżenie braku określonego rozstrzygnięcia, jak też Sądowi Najwyższemu wydanie orzeczenia, mocą którego uchyla zaskarżone kasacją orzeczenie sądu, w części w której nie zawarto określonego rozstrzygnięcia i przekazuje sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania (por. art. 425 § 2 zdanie drugie k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. i art. 537 § 2 k.p.k.).

Kierując się przedstawionymi wyżej motywami Sąd Najwyższy, na mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k., orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[a]